

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Tư, ngày 22/10/2025.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 230: Bản chất của ba nhà Nho, Thích, Đạo

Hòa Thượng khẳng định bản chất của ba nhà Nho Thích Đạo là thuần túy giáo dục, đều là giảng nói về giáo dục đời sống. Giáo dục của ba nhà tuy có khác biệt nhỏ nhưng trên phạm trù lớn thì giống nhau, do đó Hòa Thượng nói, chúng ta thể lấy giáo huấn của các nhà để chú giải và bổ sung cho nhau. Cần phải nhận rõ bản chất của ba nhà là giáo dục, nếu không hiểu đúng bản chất, chúng ta sẽ cho ba nhà là tôn giáo và từ đó rơi vào trạng thái mê tín. Hôm qua, tôi có kể chuyện về việc người ta mua vé máy bay giá rẻ cho tôi và đến khi mua được rồi thì họ cho là đó là do Phật gia hộ. Việc này tưởng chừng như không có ảnh hưởng gì nhưng nếu chúng ta tư duy cuộc sống theo hướng này thì sự nhiệt tình và niềm tin đối với tôn giáo sẽ bị biến thành mê tín.

Có người phân biệt rằng nhà Nho và nhà Đạo là ngoại đạo nên bỏ qua, không cần lấy giáo huấn của hai nhà làm dẫn chứng cho Phật Kinh. Thật ra, để dẫn giải Kinh Phật cho chúng sanh ở thế gian thấu hiểu được, thì việc lấy giáo huấn nhà Nho và Đạo để giải thích là điều nên làm. Chúng ta học Đệ Tử Quy cũng vậy, cũng bị người ta chỉ trích cho rằng Đệ Tử Quy là của nhà Nho, không phải là của nhà Phật. Họ quên mất rằng chúng ta là con người, chưa phải là Phật Bồ Tát nên thông qua Đệ Tử Quy, chúng ta sẽ biết cách làm sao để đối nhân xử thế tiếp vật cho chuẩn xác.

Điều đáng buồn là những người nói ra lời chỉ trích đó không có chút lễ nào, mặt khác còn ngông cuồng ngạo mạn trong hành động tạo tác, đối nhân xử thế tiếp vật. Đây cũng là những điều mà mỗi người chúng ta, trong quá trình học tập cần phải quán chiếu. Chúng ta cần phải xem xét chính mình đang ở cảnh giới nào để tự tu sửa, nếu không ngày ngày chúng ta sẽ trượt dài trong tập khí xấu ác của

mình, đến một ngày không còn cứu vãn được nữa giống như xe lửa trượt đường ray thì cứ thế mà lao đi.

Chúng ta đừng vì cảm tình, nhiệt tình với tôn giáo để rồi trở nên mê tín. Có người hôm nay có một đạo tràng, mai lại có đạo tràng to hơn và nói đó là do A Di Đà ban cho họ. Đây là lời nói không thấu hiểu đạo lý, là lời nói mê tín, cuồng tín. Người xưa từng chỉ dạy rằng: “*Phật Bồ Tát thành nhân chi mỹ, bất thành nhân chi ác*”, nên không có chuyện Phật A Di Đà đến thế gian để thỏa mãn tham vọng của chúng ta. Vừa qua trên báo đài đã đưa tin có những nơi được xem như địa ngục trần gian, giẫm lủng con người và bắt người ta phải lao động, phải lừa gạt những người khác ở thế gian để cho những ông chủ những nơi đó trục lợi. Nếu có thể làm được việc gì cho thế gian thì Phật Bồ Tát sẽ đến những nơi đó để cứu giúp. Phật Bồ Tát không đến để thỏa mãn tư dục, tư tình, tư lợi, tham cầu một cách vô độ của chúng ta.

Hòa Thượng nói tôn giáo là cảm tình và nếu cảm tình lớn hơn biến ra nhiệt tình thì đã là sai rồi. Cho nên có nhiều người niệm Phật hoặc tu hành nơi nhà Phật vẫn bị đau khổ, gặp nhiều chướng nạn nên oán trách Phật, cho rằng tu Phật không linh. Họ cho rằng cả đời làm nhiều việc thiện mà sao quả thiện không đến. Họ không biết rằng yếu tố quan trọng là trong vô lượng đời quá khứ, họ đã tạo biết bao nhiêu là nhân ác và ở đời hiện tại, khi họ làm thiện, họ đã dụng tâm gì? Thời gian tu tập của họ được mấy giờ trong ngày và khi tu tập, tâm của họ được mấy phút thanh tịnh hay vẫn ở trong vọng tưởng, phân biệt, chấp trước?

Khi chưa biết đến Phật pháp, mỗi ngày, họ đã làm gì? Phải chăng là chìm trong danh vọng lợi dưỡng, chìm trong tham tài tham dục, tư lợi, tư dục, tư tình? Ngoài ra, thời gian tu hành của họ đến nay được bao nhiêu năm? Nếu một người 54 tuổi mà thời gian tu hành mới chỉ 4-5 năm, vậy thì chưa chuyển đổi được gì! Ít nhất phải có thời gian tu tập chiếm hơn một nửa thời gian mà họ đã tạo nghiệp, tức là khoảng 22 năm tu hành tinh tấn thì may ra mới có chuyển đổi được.

Người tu hành hiện nay hay rơi vào trạng thái mong cầu, thậm chí tham cầu một cách vô lý. Có người nói sao cả ngày họ chẳng thể nghĩ đến Phật mà chỉ nghĩ đến tiền tài, danh vọng? Câu trả lời là vì họ nghĩ đến Phật quá ít, thời gian chưa đủ, trong khi tối ngày chỉ nghĩ đến tiền tài danh vọng. Do đó, khi thời gian đủ rồi, niệm niệm sanh khởi sẽ không phải là năm dục sáu trần nữa mà là A Di Đà Phật.

Hòa Thượng nói: ***“Giáo dục không phân chia giai cấp, màu da, chủng tộc hay tôn giáo. Chỉ cần bạn chịu học thì thầy giáo sẽ chăm chỉ dạy bạn. Một thầy giáo tốt thì học trò từ phương xa đến sẽ tuyệt đối không có yêu cầu.”*** Giáo dục không có sự kỳ thị thể nhưng trên thực tế, ngay đến tông phái với tông phái người ta hay tạo nên sự kỳ thị. Người học Đệ Tử Quy chỗ này hay chỗ kia cũng kỳ thị nhau, người học Đệ Tử Quy và người không học Đệ Tử Quy cũng kỳ thị nhau. Người ta không hề xét đến việc những điều được học đó có chân thật lợi ích cho mình và người hay không?

Thầy giáo không đòi hỏi người học trò phải là người như thế nào, ở địa vị ra sao, chỉ cần học trò ấy chịu học thì thầy sẽ hết sức dạy học trò. Dạy học không phải là nói những lời ngon ngọt. Thế gian có câu: *“Yêu cho roi cho vọt, ghét cho ngọt cho bùi”*. Để một người có thể trưởng thành tốt đẹp chắc chắn họ phải có nhiều lần gây hư hại đổ vỡ, cho nên nếu không dày công dạy bảo và nhắc nhở, cứ để sự chệnh mảng, lơ là diễn ra thì sự hư hại cứ thế tiếp diễn, và ai sẽ là người phải chịu đây? Nếu một lão sư chỉ nói lời ngon ngọt thì hãy bỏ dép mà chạy đi.

Hòa Thượng từng cảnh báo nhiều năm nay rằng: *“Chúng sanh ngày nay thích nghe gạt, không thích nghe khuyên”*. Những lời nói chân thật, thẳng thắn thì họ cho rằng đó là bị mắng nhiếc. Ở thế gian này, người ta nói những lời vừa tai để người khác ngoan ngoãn làm tay sai cho họ, để rồi cuối cùng cả đời của người học trò thích nghe những lời vừa tai đó, lại không có sự trưởng thành. Hòa Thượng nói: một người thầy có tâm thì phải nhìn thấy sự trưởng thành của người học trò, còn nếu người học trò hết chỗ này thất bại đến chỗ khác thất bại hay nay làm hư hại chỗ này, mai làm hỏng chỗ khác thì thầy đã thất bại rồi.

Thầy giáo tốt sẽ không phân biệt học trò nhưng học trò muốn học được điều phải là người chịu học, chịu lắng nghe. Hệ thống Khai Minh Đức hoạt động được như hiện nay đều ở chỗ các thầy trong Hệ thống không tự ý làm, ngay đến chương trình văn nghệ hát bài gì, ai làm MC, hay giáo trình giáo dục như thế nào cũng đều thưa hỏi, không tự quyết. Không phải ai thích làm gì thì làm cái đó, nếu theo hướng này thì mỗi nơi làm một kiểu, chẳng mấy chốc mà hư hại. Khi chúng ta nêu ra việc cần làm thì hai người trở lên cùng xử lý công việc, việc đó sẽ sáng hơn. Chúng ta thưa hỏi người trên bởi họ là người từng trải có cách thấy, cách nghĩ, cách làm sáng suốt hơn chúng ta, chẳng thế mà thầy Thái từng nói *“Cha mẹ*

đi cầu khỉ còn nhiều hơn mình đi đất bằng, cha mẹ ăn muối nhiều hơn mình ăn cơm”.

Trong nhà Phật có câu y giáo phụng hành – nghe lời dạy mà làm theo thì không bao giờ sai. Giáo huấn của Phật Bồ Tát Thánh Hiền đã trải qua thực tiễn trong đời sống của bao đời tổ sư đại đức. Các tổ sư đại đức đã làm ra tấm gương, các Ngài là giáo trình sống cho thế hệ sau. Lời giáo huấn của Phật Bồ Tát Khổng Lão Phu Tử là những giáo trình, là những cuốn sách còn bao đời tổ sư đại đức, những người thầy truyền thừa đã thực tiễn, đã diễn lại giáo trình của Phật Bồ Tát Thánh Hiền bằng đời sống hiện thực. Vậy sao chúng ta không chịu nhìn vào đó để thật làm? Những người nghe lời thật làm thì không thất bại, người nông cuồng tự cho mình giỏi, giữa đường bỏ cuộc thì mới thất bại.

Bao nhiêu năm nay tôi chỉ nghe mình Hòa Thượng, đọc sách Hòa Thượng và làm theo Hòa Thượng, vậy mà tôi có thể biết làm đủ việc, trong đó kể cả làm đậu phụ rất ngon. Hòa Thượng không dạy chúng ta làm đậu phụ nhưng Ngài bảo chúng ta mở tâm rộng lớn, luôn vì người mà lo nghĩ, thì tự khắc chúng ta sẽ tự biết mình cần làm gì để lợi ích cho chúng sanh. Hòa Thượng nói ba nhà Nho, Thích, Đạo đều là giáo dục đời sống. Giáo huấn của các Ngài không phải là lời nói lưu truyền, ép buộc mọi người nhất định phải tuân thủ mà thông qua thực tiễn vào cuộc sống, người ta thấy tốt, thấy hữu ích thì người ta tiếp tục làm. Đây là chỗ rất tuyệt vời!

Thành kính với Phật không phải là hễ có công việc gì thì ngày ngày cầu xin Phật gia hộ, ban phước để công việc đó thành công mà thành kính chính là triệt để làm theo lời Phật dạy. Mọi việc làm của chúng ta hoàn toàn vô tư, vì chúng sanh mà hy sinh phụng hiến. Mỗi lần tôi đi công việc, tôi lên xá Phật ba xá báo cáo là con đi công việc và khi xong việc thì báo cáo là con đã về. Tôi không cầu xin vì Phật Bồ Tát Thánh Hiền đã dạy chúng ta tất cả, trong đó có cách làm sao phục vụ chúng sanh được tốt cho nên chúng ta chỉ cần y giáo phụng hành. Nếu làm đúng thì nhất định có kết quả tốt đẹp.

Người ta thấy mọi việc làm của tôi đều có thành công nên họ cho rằng tôi nhận được sự gia hộ, thiên vị đặc biệt nào đó. Sự thật là mọi việc tôi làm đều vì lợi ích cho người khác thì làm sao có thể thất bại! Cũng như có người hỏi Hòa Thượng rằng sao pháp duyên của Ngài thù thắng trên toàn thế giới vậy? Hòa

Thượng trả lời rằng người ta tổ chức pháp hội, Ngài chỉ cần pháp tòa, Ngài đến giảng và khi ra đi, Ngài không mang theo bất cứ thứ gì, mọi thứ tiền tài danh vọng lợi dưỡng là của nơi tổ chức, cho nên pháp duyên thù thắng. Còn chúng ta đến đâu, Hòa Thượng nói, phong bì mình cũng lấy, đệ tử quy y của người ta mình cũng nhận, rồi mình còn lôi kéo theo mấy đại gia của họ nữa. Cho nên có nguyên nhân vì sao pháp duyên của mình không tốt. Nếu chúng ta tìm cầu danh vọng lợi dưỡng, người ta cũng tìm cầu danh vọng lợi dưỡng thì hai bên sẽ tranh giành mà bất hòa cho nên không thể tồn tại và phát triển.

Hòa Thượng nói: **“Ba nhà Nho Thích Đạo tuy rằng có chỗ khác nhau nhưng có thể bổ sung cho nhau, vẫn có thể tương thông với nhau và thậm chí có thể chú giải, giải thích lẫn cho nhau”**. Ví dụ như chúng ta có thể chưa hiểu tư cách của một vị Bồ Tát nhưng lại có thể hiểu về tư cách của một vị quan tử là **“Thấy lợi không màng, thấy khó dần thân vào”** – nơi có lợi lộc thì tránh xa, nhường lợi cho người khác. Không phải nhường lợi thì mình không còn lợi đâu. Thầy Thái từng kể câu chuyện vua ban dê cho các vị tiến sỹ, trong khi người ta tranh nhau dê béo thì riêng vị tiến sỹ đó chỉ nhận con dê gầy. Ấy vậy mà ông nhận được sự kính trọng của mọi người. Trong khi ngày nay, có người đi chợ chọn mãi không được một quả trứng, thậm chí còn cân lên để lựa trứng to và nặng hơn.

Cho nên ba nhà Nho Thích Đạo đều dạy chúng ta biết cách ứng dụng trong đời sống hiện thực, làm sao để đối nhân xử thế tiếp vật cho đúng mực, làm sao để **“ngẩng lên không hổ thẹn với trời nhìn xuống không hổ thẹn với người”** như lời Thánh Hiền xưa đã nói. Đây chính là giáo dục đời sống! Hòa Thượng nói: **“Các đại đức xưa khi giảng Kinh nói pháp thường dẫn dụ cách giáo huấn của Nho của Đạo để giải thích. Và người dạy Nho gia thường dẫn dụ Phật Kinh để giải thích”**. Người xưa thấu hiểu nên không có sự phân biệt, chấp trước. Nhà Phật cũng có câu: **“Tâm tròn đây thì tất cả pháp cũng tròn đây”**.

Chuẩn mực của Thánh Hiền đã được chứng thực qua thời gian không gian, không cần chúng ta phải truy xét, đo lường. Cả ngàn năm đã đi qua, giáo huấn của ba nhà Nho Thích Đạo vẫn tồn tại nên chúng ta biết lời giáo huấn đó đều là chân lý. Nếu không là chân lý thì nó đã bị đào thải. Ngày nay, chúng ta được tiếp nhận thì chỉ cần y giáo phụng hành, không cần mất thời gian. Trước đây tôi không có chỗ nương về nhưng kể từ khi tôi dịch pháp của Hòa Thượng, tôi định tâm nơi

pháp của Ngài nên tâm rất an. Mỗi tháng, mỗi tuần đều có những ý tưởng lợi ích cho tha nhân, mà còn không đủ thời gian để làm. Cho nên không cần ngồi đó mà phân biệt, vọng tưởng, chấp trước.

Có người tu hành Tịnh Độ một thời gian thì trở nên làm sai vì chạy đông chạy tây, gặp phải tà tri, tà kiến. Họ sau đó mới nhận ra nhưng đã mất rất nhiều thời gian vô ích, oan uổng. Bản thân tôi sinh ra trong một gia đình nghèo, sự học thì gãy vụn nhưng may mắn từ nhỏ đã tiếp nhận Tịnh Độ và mọi tiếp xúc đều là chánh diện. Từ nhỏ thấy bà nội niệm Phật, ăn chay thì bắt chước nên bản thân không có một chút nào nghi ngờ. Đúng là phước đức nhân duyên nhiều đời! Người ngày nay thì khác, họ đối diện với quá nhiều kiến giải, luôn phải đặt câu hỏi như thế này đúng không, thế kia có đúng không và cuối cùng họ đi vào con đường không đúng. Họ có quá nhiều sự nghi ngại.

Chúng ta giờ đây học với Hòa Thượng Tịnh Không, Ngài có 70 năm giảng Kinh thuyết pháp ở thế gian này. Cả cuộc đời của Ngài là hy sinh phụng hiến, Ngài thực hành tam bất quản, không quản người, không quản việc, không quản tiền. Không quản tiền là không có tiền sao? Không quản việc thì không có việc sao? Không quản người thì không có người sao? Những học trò của Hòa Thượng, có rất nhiều người chỉ cần chờ Hòa Thượng nói là họ đi thực hiện ngay. Đó mới là y giáo phụng hành! Chúng ta ngoài miệng thì nói là kính thầy nhưng lại không làm theo lời thầy dạy. Tôi chưa dám nhận mình là học trò của Hòa Thượng, chỉ là cố gắng làm theo, làm đến mấy chục năm rồi mà vẫn chưa giống. Không biết còn đủ thời gian để làm nữa không?

Bài học hôm nay, Hòa Thượng muốn nhắc chúng ta rằng giáo huấn của ba nhà Nho Thích Đạo đều là giáo dục đời sống, giúp chúng ta trong đối nhân xử thế tiếp vật cho đúng. Thích Ca Mâu Ni Phật thì dạy chúng ta làm thế nào ngay trong đời sống này đoạn trừ được tập khí xấu ác và vượt thoát được sinh tử luân hồi, ra khỏi ba cõi. Giáo huấn của ba nhà đều là hỗ trợ cho đời sống của chúng ta./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!